

Španjкам. Nikjer ne slišiš petja ali igranja na gitaro, tudi ne navadnega narodnega plesú kot drugod, kajti tu veljá gaslo: Delajmo, če se hočemo preživiti. In prav ta vseobčna marljivost je pripomogla, da se je sijajno razvila trgovina barcelonska; nje pristanišče je najbolj na glasu na vsem polotoku, in mesto samo je eno najznamenitejih tržišč vse Evrope.

Sedaj pogledimo Kastilca. Rad se bahá, in do dela mu mrzí; brezdelnost je njemu prava zabava. Pojdi po kastilskih mestih, in videl bodeš, da se ti lazarón niti ne gane, da bi delal, dokler ga ne prisili skrajna potreba. Cela gruča lazarónov leží ali sedí na tlaku mestnem, kakor krokodili ob Senegalú, kedar se grejejo. Če vprašaš tega ali onega, ali bi hotel za primeru nagrađo nesti paket v gostilnico, niti odgovoril ne bode koj ta lenuh, ali hoče ali neče, in če ga še poprašáš dvakrat, trikrat, obrnil se bode na drugo stran rekoč: „Sem uže zaslužil eden real, in za danes ne potrebujem več, jutri če Bog dade, zaslužil bodem družega.“

Vse drugačen je Galičan, njega je sama marljivost, kolikor ga je. Koj za mladih let gré iz ubožne in gorate domovine svoje na tuje, vzlasti rad v Madrid ali v Lizbono, pa tudi drugam, kamor mu kaže, da si kruh služi kot težak in nakladač, ali kot navaden d lavec v pristanišču. Varčuje kar se dá, da si nekoliko privarčuje. Če se je mu to sponeslo, tedaj se vesel vrača domú, kajti on ima posebno ljubezen do rodne zemlje, kakor sploh ona ljudstva, katerim je gajda ali duda najljubši narodni nastroj. Bolehava pa rad na domotožnosti, toraj tudi ni prida vojak, vkljub temu, da je hraber. Lakomen je neverjetno, toda na vso moč pošten. Ker je nepripraven, malo obrušen in omejene pameti, imajo ga za bedaka po Španjskem, vzlasti v gledališnih igráh je pogosto na vrsti. Podoben mu je sosed njegov Asturec, ali le ta se dá veliko laglje obrusiti in izuriti. Zaradi tega ga radi jemljó v služho na tujem, vzlasti kot postreznika, in ker je udan in zvest, zato si polagoma pridobí neomejeno zaupanje svoje gospode.

Na najslabejem glasu so Valenci, to je, stanovniki one lepe pokrajine, ki leží ob vzhodni strani osrednje Španjske, in o kateri trdijo, da je pravi raj. Tu je nebes skoro vedno jasen, zemlja je jako rodovitna in skrbno obdelana, tu se vrsté sadovnjaki, vinogradi in njive s kulturnimi rastlinami. Stanovniki vedó samo iz knjig, kaj je megla ali slana. Izmed dražestnih gajev in gajičev gledajo čedne vasi, in prekrasni dolovi se širijo med gorami. Trta rodí tako bujno, da pojedini grozdi tehtajo po 6—14 funtov. Tu je v izobilju mandeljnov, smokev in dateljnov, pa tudi skoro vse sočno južno sadje povoljno obrodeva. Se vé da to veljá le za morsko obrežje, kajti zahodni kos dežele pokr vajo strme in razdrte goré. O Valencu trdijo, da je varčen, jako trezen in delaven. Za čuda marljivo obdeluje zemljo. Tu izkoplje ali sezida vodotoče, ter napelje vode na njive in travnike na milje daleč; kjer je kolikaj vlage, uže ti ogradi njivo, in če je obronek prestrm, tedaj zloži s kamenja gredé, katere nasuje s prstjo, in potem posadi s koruzo ali poseje z zelenjavo. Če ne more napeljati vode po rebrih, zasadí jih s trsjem, in če tudi ono ne vspeva, tedaj posadí rožiče, ki vspevajo tudi na najslabeji zemlji. Ali Valenec vendar ni na dobrem glasu. On je brezvesten, malodušen, krvižejen, najmanje razžaljenje zavede ga na strastno osveto, zato je tu toliko zavratnih umorov, da pride povprek po eden na dan. Pri vsem tem je Valenec jako vesel, dovtipen, ust ežljiv in živahen, ter ves zaverovan v godbo in ples. Cerkveni prazniki so podobni posvetnim veselicam.

Na najboljem glasu pa so Baski. Oni so zvesti, zanesljivi, delavni, spodobni v vsem vedenju, hrabri in svobodoljubni, a očita se jim neupogljiva trmoglavost. Najnoveji čas pa, kakor se sporoča, zgodí se največ

zločinov prav v Baskih, vzlasti pogostoma umori, poboji in nevarne telesne poškodbe. Zatrjujo, da to neznansko podivjanost je zakrivila sedemletna medsebojna vojska.

Najmanj zločinov se zgodi pri ubozih in preprostih Asturcih.

Sedaj pa še eno za * * * „pust in post“. Narodna naša pesem velí:

Komar je z muho plesal,
Da se je svet potresal.

To se je ponovilo lanskega leta. Kako neki? Rečimo, da ta komar je Bismark, a muha, da je kraljevina španjska, pa smo vkup. Vse velesile evropske se zganejo, kedar mogočni in oblastni Bismark kihne, ter zavpijejo v strahu: „Bog nam pomagaj!“ Ne tako Španjska, da-si stojí zadaj v koncertu evropskem. To se je jasno pokazalo baš lanskega leta. Svet je osupnil in se stresel, ko je videl, da se je Španjska z Bismarkom spustila v ples, ter je boječe usklikal: „I kaj pa misli ta muha španjska!“ Pa gledí, ta ples je Bismarka brzo upehal, in začel je gledati, kam bi skočil in se oddahnil. Toda povsodi so imeli vrata zaprta, samo v „Kanosí“ ne.

Svet se dobro spominja, kako je Bismark unega leta zarežal: „V Kanoso ne pojdemo!“ Pa gledí, prav ta Bismark je šel v Kanoso, in je tudi moral iti, Španjci so ga prisilili. In letos, ni še davno temu, zahvalil se je cesar nemški, zahvalil se je prav toplo sv. očetu, da so Bismarka v Kanosi sprejeti blagovolili.

Govor poslanca dr. Poklukarja

o utemeljevanji samostalnega nasveta gledé osnovanja vodne komisije

v kranjskem deželnem zboru.

Slavni zbor! Varoval se bodem, Vam jemati dragi čas, ko predlagam vprašanje, katero se mi zdi uže po svoji naravi precej dobro utemeljeno. Predlagal sem v zadnji seji, naj se ustanovi, naj se dá deželnemu odboru nalog, da sestavi v sporazumljenji z vlado posebne vodne komisije, katerim naj bi nalog bil, da preiščejo vsak okraj v deželi, kateri trpi škodo, katero trpi kmetijstvo in poljedelstvo po vodi, bodi-si po derecih vodah, po potokih, bodi-si po mrtvi močvirski vodi, bodi-si po takih, katere nastopajo redno vsako leto in prizadevajo kmetijstvu veliko škode. Da je v tem oziru treba kaj resnega storiti, kakor je bilo do zdaj mogoče, mislim, da tega ne bode treba obširno dokazovati. Ako pogledate našo deželo in se ozirate na vse tiste kraje, kateri trpé škodo po povodnji, bodele videli, da je dela mnogo, katero čaka uže dolgo časa povoljne rešitve in pomoči pri našem kmetijstvu. V najbližnji okolici vidite obširno ljubljansko močvirje, za katero je celo delo pripravljeno za osuševanje, veliko se je izdalo, pa se je tudi veliki vspeh dosegel. In tudi gledé močvirja vidimo, da bi imela vodna komisija še precej dela zato, ker je deželni odbor tako preobložen z drugimi deli, tako da bi mu pač ustrezno bilo, ako se mu dodá drugi organ, kateri naj se izdelanih projektov za usuševanje močvirja poprime, kateri naj bi se pogajali z dotičnimi interesenti, kolikor bode za potrebne stroške prinašal eden ali drugi.

Ako se oziramo dalje po naši deželi, vidite na notranjski strani cirčniško in loško dolino, katere se preplavljajo vsako leto večkrat, kar veliko škodo prizadeva pri poljedelstvu. Enako je v logaškem okraji, planinska dolina; enako močvirska voda škodo prizadeva krog Razdrtega in v bistriški dolini.

Ako se ozremo na drugo stran na Dolenjsko, ko se pretrga ljubljansko močvirje, nabajamo ga zopet pri

Grosuplji in Šmariji, imate račensko dolino, o kateri smo nedavno slišali. Obravnave deželnega zbora pri družih prilikah kazale so nam, kako veliko je še drugega takega prostora na naših zemljiščih, katerega bo treba z vsuševanjem onih dolin storiti rodovitnega.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 12. februarja. (Iz dijaških krogov.) Za tukajšnje dijake s Kranjskega rešeno je po smrti dr. Crobata nastalo vprašanje, kdo mu bode naslednik v oskrbništvu Knaffelnovih ustanov, povoljno s tem, da je za to važno mesto izbran tukajšnji odvetnik dr. Sežun, rojen Vipavec, spoštovan v vseh krogih, ki ga poznajo. Ustanove pridejo tedaj zopet v prave roke.

Ta teden imeli so slovenski dijaki vesele, lepe svečanosti, praznike, kakoršnih se ne spominjajo tudi stareji Slovenci. Pod avspicijami cesarjevimi promoviran je bil, kakor so „Novice“ uže poročale, gospod Matija Murko za doktorja modroslovja. Ta svečanost vršila se je v ponedeljek večer pred 6. uro in vdeležil se je skoraj ves tukajšnji slovenski, hrvatski in srbski svet.

V sredo večer pa je akademično društvo „Slovenija“ priredilo svojemu društveniku Murku na čast posebno veselico, pri kateri se je novemu doktorju od vseh strani izrekalo najsrčnejše čestitanje. Tako izreklo se mu je v daljnem govoru v imenu društva, dalje po zastopnikih navzočih Hrvatov, Srbov, Bolgarov, in končno tudi od strani navzočih državnih poslancev.

Za resnim delom veselice sledil je šaljivi del, pri katerem so veseli tovariši novega doktorja promovirali — posnemaje ceremoniel vseučilišča za doktorja „krokarije“. Rektor, dekan, promotor in pedel — vsak imel je svojo nalogo. Disertacijo prečital je na mesto promovenda — dobro znan rapsod društva — gosp. Božič, ki je z jako vspešno šaljivostjo parodiral pravo disertacijo Murkovo. Svojo disertacijo pa je sklenil s sledečo čestitko:

Približam se jaz zdaj rapsod Sloven'je,
Da Te proslavim vrlo v pesmi mili,
Še nisem odpovedal se pesniški žili,
Poslušaj toraj moje merodajno mnenje.

Pri polni čaši smo se danes zbrali,
Da Murka doktorja slavimo,
Se ž njim vsi, prav srčno veselimo,
Ker naša dika je, ponos Sloven'je ste ga ravno zvali

Marljivi bčeli bi Te prispodobil,
Da si iskal sladkosti v cvetji dičnem,
A v pustem kraji, kraji si zatišnem,
Sadu obilnega si si pridobil.

— Ruval si pridno, pulil korenine,
Primerjal zvok si, glas vokalov,
Pač lepši b'ije polnih glas bokalov,
Iskal končnice si in pritikline.

— Latinsko, grško, nemško Ti sintakso
Pretuhtal si, v slovenščini napravil si izpit,
Gotovo še študiral si sanskrit,
Da kot profesor boš imel veliko prakso.

Veliko si se „martral“, mučil in pa trudil,
Prestal si mäsikatero britko nočno uro,
Prebral marsikatero knjigo in knjižuro,
Pri majhni stvari s pridnostjo si se pomudil.

Zato pridobil lepo si plačilo,
Plačilo lepo, krasnega spomina;
Povzdignem toraj polno čašo vina.
Sprejemi od rapsoda zvestega vošilo.

Podal se v krasno bodeš domačijo,
Neumorno tam deluj i neprestano,
S ponosom gledal boš na delo dokončano,
Ponosni bodemo i mi na našega Matijo.

Po storjeni obljubi, da še dalje ostane zvest krokar in da bo povsod branil pravice „krokarije“, izročila se je doktorju enako šaljivo izdelana diploma. Sledilo je še daljno prepevanje in godba hrvatskih tamburašev in še le v pozni uri razšlo se je veselo društvo.

Iz Ljubljane. — „Čudno vest“ prinaša „Sl. N.“ v svoji 32. številki med domačimi stvarmi, rekoč, da mu prihaja z Dunaja. Jedro one „čudne vesti“ se glasi: „Jeden naših poslancev lazi in plazi okolu in moledva na vse kriplje, da bi za svoj hiražoči list dobil nekoliko dispozicijskega ovsa“. Nam sicer ni znan nobeden naših poslancev, kateri bi imel „svoj“ list, tudi nam ni znan noben slovenski list tukaj, kateri bi se mogel ponašati s posebnim razcvitanjem. — Ker je pa znano, da ima tudi v „Novicah“ eden naših poslancev prosto besedo, in bi jih v tem smislu mogel kedo imenovati „njegov“ list, tedaj gledé „Novic“ lahko vstrežemo želji „Slov. Nar.“, da oni naš poslanec, ki ima zvezo z „Novicami“, ni ne vložil „pismene prošnje“ „za dispozicijski oves“, in ravno tako, da ne „lazi in plazi okolu in moledva“ zanj, temveč ga lahko zagotovimo, da oni poslanec v tak namen ni ne zinil besede in ne storil najmanjšega koraka. — Skušnjavo bi imel človek, kaj več spregovoriti o dunajskem poročevalcu „Slov. N.“ in pa o dispozicijskem ovsu, pa naj bo za danes, vsaj pride tudi za to svoj čas.

Splošnemu sumničanju omenjenega dunajskega poročevalca nasproti naj zadostuje ta splošni odgovor.

— Učenci na tehnologičnem muzeji dunajskem, kateri se učé raznih vrst obrtnij v omenjenem zavodu ob stroških deželnega zaklada, večinoma prav dobro napredujejo. Nekateri državni poslanci slovenski prepričali so se tega minuli teden, ko si ogledali različne oddelke tehnologičnega muzeja.

Izrekoma hvalevredno napredujeta ^{Funter & Lepuš} ~~oba učitelja~~ s Kranjske, katera se učita vrboreje in pletenja, toda pohvaljeni so bili v obče vsi tamošnji učenci, katerim so se podelile deželne štipendije v ta namen.

— Državni poslanec Nabergoj se teden dni zaradi bolehanja ne more vdeleževati zborovanja. Precej hudo prehlajenje nadleguje ga z kašljem, vsled katerega se mora nekaj časa varovati, da se ga popolnoma zopet znebi. — Kakor cujemo se občespoštovanemu zaupniku primorskih Slovencev zdravje od dne do dne boljša, tako, da se kmalu popolnem zdrav zopet vrne k važnemu svojemu poslu.

— Tirolski državni poslanec monsignor Greuter, ki je pretekli teden prav nevarno obolel, je, hvala Bogu, od dne do dne boljšega zdravja. Nasledki pritiska na možganje se zgublajo, zavest in govorjenje sta se vrnila, in tako se vsi mnogobrojni častilci Greuterjevi nadejajo, da se prav kmalu zdrav vrne v sredo desniških borilcev državnega zbora.

— Dr. Jos. Račič, finančni svetovalec, imenovan je za višjega finančnega svetovalca in finančnega prokuratorja.

— O prihodnjem vodji kranjske hranilnice v Ljubljani čujemo, da se za resna kompetenta za to mesto smatrata dr. Suppan in dr. pl. Schrey, tihoma se

Govor poslanca dr. Poklukarja

o utemeljevanji samostalnega nasveta gledé osnovanja vodne komisije

v kranjskem deželnem zboru.

(Dalje in konec.)

Dalje imamo v trebniški bližini trebniško in mokroniško dolino in dalje čez Škocijan močvirje krog spodnjega teka reke Krke, ter smo zaradi uravnanja Krke slišali poseben predlog. Ako gledamo na škodo, katero prizadevajo povodnji, če smo po eni strani sè žalostjo čuli o velikih škodah, katere je letos prizadajala povodenj na Gorenjskem, in če smo po drugi strani vendar delovanje v tem obziru toliko sprožili, da ne bomo čakali več, da bi še le po poškodovanji — po toči — zvonili, ampak da bomo poprej nevarnosti v okom prišli, katera zemljiščem preti. Ako dodam temu, kar sem dozdej na kratko naslikal, še obravnave in dozdanje vspešne naredbe, katere so se izvršile v vipavski dolini in opomnim še preteče škode po kamniški Bistrici in dodam še izgled opustoševanja na Gorenjskem pri Radečah, sem precej v kratkih potezah to popisal, kar pričakuje potrebne in nujne rešitve za našo deželo.

Ako sem predlog stavil, moram pa izreči, da ga nisem zato stavil, kakor da bi ne bilo do zdaj uže dobre volje, bodi-si pri deželnem odboru, bodi-si pri deželni vladi, podpreti tiste namene, katerim ima služiti vodna komisija. Le nasprotno z veliko hvaležnostjo priznavam, da je posebno poslednja leta slavna vlada veliko storila. Ona je na pr. uravnavo najnevarnejše reke Save tako krepko podpirala, da jej je vsa dežela za to hvaležna. Enako radovoljno je dovolila pomoči za omejitve povodnji na Notranjskem. Za ložki okraj pripravila je načrt, kako bi se pomagalo ložki in cirčniški dolini. Enako smo čuli o njeni napravi načrta za račensko dolino pod Šmarjem. Toraj moj predlog nima nikakor biti očitane oziroma pomanjkanje zaupanja do organov, kateri so pripravili ta dela, ampak naravno je, da izrednega dela, kakor je tukaj potrebno, ne moremo izvršiti samo z rednimi močmi in bi bilo prav tako tudi preveliko preobloženje gotovo marjivega deželnega odbora, ako bi hoteli njemu naložiti tudi to breme, da bi še to vzela v svoje področje brez vsake pomoči.

Ako se oziramo, kaj so gledé škodljivih vodá storile druge dežele, ne bodem kazal na sosedno Ko oško, katera je veliko s pomočjo države dosegla in kamor se obračajo velikanske svote. Še veliko več se je izdalo za Tirolsko, v kateri deželi je povodenj veliko škode naredila. Opomniti pa smem, da se v Galiciji, katera je v preteklem letu veliko škodo trpela po povodnji, že več let živo prizadevajo pridobiti izdatno pomoč v tem, da marljivo zbirajo potrebno gradivo; — da se kaže enako pobrinjanje v sosedni ji Šleziji, katera je uže nekaj postav sklenila v ta namen, da bi se uredile tamošnje vode in v katerih postavah se ozira na državno podporo.

Enake priprave so tudi na Českem. Organizacija teh organov, ki jih jaz nameravam, je različna v vsaki deželi; kjer pa se nahajajo, so tako realni kakor praktični. Na Gališkem je poseben oddelek tamošnjega deželnega odbora, ki se konečno s to stvarjo peča.

Ta odbor je zahteval v eni prošnji, ki se je izročila vladi, in ta je predložila državnemu zboru postavo, po kateri ima se Gališki privoliti velikanska podpora.

Na Českem ima to delo v rokah en oddelek deželno-kulturnega društva (Meliorations-Section), to je to, kar pri nas kmetijska družba (Landeskulturrath) — deželno kulturni svet), tam imajo posebno sekcijo za ta posel, ki

ima nalog, vse pripraviti, da se dobi deželna pomoč in da se doseže državna pomoč. Enako je tudi v Šleziji.

Pa organizacija sama je po mojem mnenji manj pomenljiva, ampak to je poglavitno, da je treba v doseg tega namena izrednih, naravno pa samo začasnih moči. Ker nisem strokovnjak, zato ne vem presoditi, za koliko časa bi imela posla taka komisija, mislim pa, da bi se, ako ne bo pod rokami rastlo delo, vse dognalo v 3 do 4 letih.

Ako se posel komisije omeji na pripravljalne dela tehniške preiskave, načrte, proračune, sestavo konkurence in načrtov predlogov za postavodajstvo.

Kar toraj zadeva potrebo, da se v tem oziru naši deželi ustrezne, ni treba obširnejšega utemeljevanja, in da deželni odbor tega posla ne more storiti sè svojimi sedanjimi močmi, razvidimo vsi, ker še družih, na pr. cestnih del ne more rešiti. Meni se zdi potrebno v ta namen posebnega strokovnjaka. V tehniki se pač podučuje zgradba cest, zgradba pri vodah, zgradba poslopja; ali meni se zdi, da bode v prvi vrsti pri nas treba hidrotehnika. Poleg tega se vé, da je dobro, in upam, da bomo to pri vladi dosegli, da bi bil zastopan tudi kulturni inženir. Ako bi slavna vlada drugače se ne udeležila, bi nam saj bilo mogoče doseči, da bi ona poljedelskemu ministerstvu vsaj nasvetovala, da dobimo razun denarne podpore kako drugo tehnično pomoč.

Konečno se mi zdi potrebno, da se gospodarski zastopniki v tej komisiji posebno zato, ker namen, kateri se ima doseči, je izključno gospodarski. Tehnik bo povedal, po kateri poti se to dá doseči in gospodarski ud komisije, ki mora na vsak način biti domačin, ako bi bila tudi oba ostala uda nedomačina, bode imel skrbeti, da se namen doseže kolikor mogoče po najcenejši poti, in da je ta kot posrednik med deželnim odborom in tehnikom, da je poročevalec iz kmetskega stališča, kajti dostikrat se zgodi, da se izdelava operat drugače in da se konečno kaj napravi, kar zi za rabo. Toliko omenjam gledé organizacije.

Komu bi se pridela ali podredila ta komisija, sem tudi preišljeval, in kakor se vidi, ne bode drugače, da bode ta oddelek deželnemu odboru prirejen.

Kar se tiče stroškov, mi ni bilo mogoče na drobno preiskati; pa izvedel sem, koliko stroškov prouzročuje v drugi deželi enak organ, samo da je razmerno večji na Českem. Deželni kulturni svet ima lastnega premoženja, ima stalno nameščenega tehnika. Tam ima inženir stalne plače 1500 gld., tudi ima dijete po 5 gld., kedar posluje zunaj pisarne, kar se zgodi večji del leta, namreč po 8 mesecev, tako da stroški za eno moč, katera stalno dela, bi stala pri našem organu okoli 3000 gold., vse skupaj pa k večjemu pa 5 do 6000 gold. na leto.

Za drugo moč, katera bi bila dodana temu svetu, bi se plačevalo od slavne vlade, če bi nam pomagala s kulturnim inženirjem. Kar se tiče gospodarskega uda te komisije, po mojih mislih ne bode treba vedno delati, njemu bode svoje opazke poročati deželnemu odboru, sestavljati konkurence, načrt postav itd. in za to ne bode veliko stroškov, ker ni treba stalnega delovanja. Vsi drugi stroški bi se ravnali potem, ali bi se dela več vzelo in mislim, da bi se približje po kalkulu, katerega imam, shajalo na leto s 5 do 6000 gld. To bili bi začasni stroški, kateri prenehajo, kedar bode nalog rešen. Poglaviten povod, katerega imam omeniti, zakaj predlagam ustanovo posebne komisije, je ta, da je, kakor bode prilika večkrat omeniti, da je v državnem zboru navlašč za take namene privoljen bil uže pred par leti poseben zaklad tako imenovani „melioracijski fond“, katerega zajemati imajo pravico posamezne dežele in

zdi se mi, kakor naša narodna pripovedka pravi, da je ta zaklad prav zlati zaklad, kakor so po pripovedki nekateri studenci na sveti večer, o katerih pravijo, da samo zlato teče. V ta studenec se steka iz državne blagajnice 10 let vsako leto 500.000 gold. in tiste dežele, katere prej pridejo, dobijo podpore, katere se pa ne oglasijo, bodo slišale le šumenje, koristi od tega zlata pa ne bodo imele.

To se zdi meni v prvi vrsti, kar nam daje dolžnost, da si pripravimo posodo, rekel bi korec, s katerim bomo tudi mi zajemali iz tega studenca državne pomoči in meni se zdi, da bi bila osodepolna zamuda in da bi sami sebi krivico delali, ako bi zamudili, zdaj, ko teče ta studenec mimo naše dežele, pridobiti si to državno podporo, ter samo gledali, kako ta zaklad služi samo drugim deželam. To nalogo v prvi vrsti imela bi vodna komisija, pripravljati potrebno, da bi tudi naša dežela zajemala iz državnega zaklada. To je poglavitni namen, da sem ta predlog stavil zdaj uže in želim, da se prejme tudi v tem zasedanji tako, da se bode moglo pričeti delovanje te komisije še letošajo spomlad.

Organizacijo, osnovo, mislim, smemo s popolnim zaupanjem prepustiti našemu deželnemu odboru, kateri bode vzajemno s ces. vlado osnoval to komisijo, kateri bode napravil opravični red, po katerem se bo ravnati in natančnost se tudi meni zdi še bolj obširno razkladati, to bi bilo sedaj odveč.

Gospôda moja, čuli ste, da bom samo povdarjal in povedal svoje mnenje; ali ima kdo drugi drugačno organizacijo, ali ima jo drugače osnovano, morebiti bolj koristno, je meni vse eno. Eno se mi zdi potrebno, da mi v ta namen osnujemo organ, kateri posreduje pri onih delih, katera so potrebna za kmetijstvo, in da sežemo tudi mi po državni podpori, ki se nam ponuja. Stroški so malenkostni, in ako se to uresniči, kar se čuje in da bomo, kakor smo v preteklem letu dobili od priklade na žganje 30.000 gold., da dobimo za tekoče leto več kot še enkrat toliko, ako se povikša davek na 6 gld. od hektol., mislim, da bi se v tej zadevi ustreglo vsem, ako bodemo s strupeno vodo, ki uničuje zdravje našega naroda, uničili vodeni strup naših zemljišč in je zboljšali v lepšo prihodnost naše dežele in v povzdigo našega kmetijstva.

Priporočam torej, ta moj predlog oddati gospodarskemu odseku, in finančni odsek se bode o potrebščini deželnega zaklada oziral na one svote, katere bomo slišali priporočati od gospodarskega odseka. (Živa pohvala.)

Iz državnega zbora.

Slovenske šole v budgetnem odseku.

Budgetni odsek je 15. t. m. obravnaval potrebščino za srednje šole. Slovenski poslanec dr. Tonkli, ki je ud tega odseka, je pri tej priliki naučnega ministra dr. Gautscha vprašal, hoče li skrbeti za to, da se bodo izvršile od zbornice gledé srednjih šol v deželah slovenskih sklenjene resolucije in da se bode slovenščina v enaki meri, kakor se je zgodilo na Kranjskem, kot učni jezik vpeljala tudi v Mariboru, Celji, Gorici, Pazinu in Trstu? Zakleti nasprotnik Slovencev, štajarski poslanec dr. Heilsberg, je Tonkliju odgovarjal, da naj se za Štajersko ne briga, in dr. Rus mu je oponašal, da ne gre Slovencev primerjati s Čehi, in da naj bi Slovenci namesto slovenskih šol raje tirjali, da naj se nemščina uči uže v ljudskih šolah, kakor se godi na Koroškem, kjer ljudje sami želé nemške šole.

Naučni minister Gautsch je na vprašanja dr. Tonklija odgovarjal, da za srednje šole v Trstu veljá splošni gimnazijski red, za druge šole pa ministerski ukaz, ki je bil izdan tudi za Tirolsko. Gledé slovenščine omenja, da je na paralelkah spodnje gimnazije v Ljubljani, dalje na spodnji gimnaziji v Rudolfovem in Kranji slovenski jezik naučni jezik za vse predmete, razun za grščino in nemščino. Resolucija zahteva razširjenje slovenskega jezika tudi na ta dva predmeta. Toda gledé grščine ni bilo potrebne knjige, katero je pa zdaj pač spisal neki tukajšnji profesor. Gledé nemščine pa se mu zdi najbolje, da naj se podučuje v nemškem učnem jeziku. Gimnazija v Pazinu ima komaj 100 učencev in bode treba še le počakati, se li more ta gimnazija ohraniti ali ne, preden se z njo kaj drugega vkrene. Kar pa zadeva gimnazijo v Celji, bo treba tam najprej nekaj družega vkreniti, namreč skrbeti za pravi šolski red (ordentliche Schulzucht).

Dr. Tonkli je odločno oporekal dr. Heilsbergu in Rusu, potem pa še gosp. ministru rekel, da njegov odgovor ne zadostuje. On bi rad vedel, hoče li minister slovenski jezik vpeljati kot učni jezik tudi v prej omenjenih gimnazijah?

Gosp. minister je odgovoril, da mora naučno ministerstvo, predno gledé slovenskega učnega jezika kaj dalje ukrene, počakati vspeha, ki ga bode slovenski poduk pokazal v Ljubljani in Novem mestu. S pričetkom prihodnjega šolskega leta pridejo namreč prvi učenci slovenskih spodnjih gimnazij na višjo gimnazijo; dasi ravno ima od nadzornikov uže zdaj ugodna poročila o njihovem napredku, mora vendar počakati vsaj pričetka prihodnjega šolskega leta, da bo videl, kako se bodo taki slovenski učenci obnašali na višji gimnaziji in jim bode li mogoče zadostovati zahtevam, ki se na gimnazijah do učencev stavijo, in potem bode vravnal svoje druge naredbe.

Jako krepko sta pri tej razpravi dr. Tonklija podpirala česka poslanca Zeithammer in Jireček, ter povdarjala, da je treba uže skoraj spolniti opravičene želje Slovencev. Zeithammer je posebno še povcarjal, da izgovor o pomanjkanji slovenskih šolskih knjig ne veljá, ker se bodo take knjige gotovo spisale, ako se slovenski učni jezik vpelje, Jireček pa je gosp. ministra opomnil, da je dal slovenskemu narodu obljubo, ki jo bo moral drugo leto spolniti.

Due 18. februarija ob 11. uri prišla je v budgetnem odseku na vrsto razprava o proračunu za ljudsko šolstvo, v prvi vrsti o učiteljiščih.

Dr. vitez Tonkli oglasi se med drugimi k besedi in omenja: da je poslopje učiteljišča goriškega tako tesno in nezdravo, da se je čuditi, kako je vladi mogoče take razmere še dalje trpeti. V ravno tem poslopji je dekliška šola, v katero stariši posebno radi pošiljajo svoje otroke, ker hvalevredno podučava, toda prostori za šolo so tako tesni, da se komaj more sprejemati v to šolo po 30 učenk. — Minulo leto ponudila se je prilika, da se je dobilo za tako zgradbo jako ugodno stavišče; ponudba poslala se je naučnemu ministerstvu; ker pa predolgo ni bilo nikakove rešitve, prodal se je prostor drugam.

Prestopivši k učiteljišču v Mariboru omenja dr. Tonkli, da je to učiteljišče namenjeno, odgojevati učitelje za južno slovensko Štajersko, tedaj za pripravnike, katerim je poklic podučevati slovensko mladino — naravno tedaj v slovenskem učnem jeziku; za nemške ljudske šole skrbjeno je z dvema učiteljiščema v Gradcu. — Vkljub temu neoporečenemu namenu mariborskega učiteljišča se pa vendar podučavajo na njem vsi predmeti razun edine slovenščine samo v nemščini, in za slovenščino odločeni ste bili do letos samo dve uri na

čilo, da je vse potrebno uže storjeno, da dobimo enako statistiko za Kranjsko.

Dopis vlade o nakupu privatnih žebcev pri posameznih konjerejih na deželi naroči glavni odbor tajništvu podružnicam prijaviti.

Glavni odbor naroči tajniku odgovoriti na spis g. Ogulina zastran izgojevanja ameriškanskih trt in to v smislu posvetovanj deželne trtno-ušne komisije.

Prošnjo neke občine, da bi se ji plemenski bik prepustil za polovico cene, oddá se s priporočilom visokemu c. k. kmetijskemu ministerstvu.

Novim udom družbe imenuje glavni odbor sledeče gospode:

Dimnik Jakob, národní učitelj v Postojni.

Burger Anton, posestnika sin v Postojni.

Burger Alojzij, gostilničar v Postojni.

Kraigher Jurij, posestnika sin v Postojni.

Likar Henrik, národní učitelj v Godoviču.

Rudolf Janez, posestnik v Godoviču.

Ruski lan

je došel; kdor si ga je naročil, naj pride hitro po-nj v pisarno c. k. kmetijske družbe. — Cena mu je letos 16 gold. 27 kr. za hektoliter ali pa 5 gld. za stari mernik.

Govor poslanca dr. Poklukarja

o peticiji kranjskega obrtnega društva gledé obrtnega delovanja v prisilni delalnici.

v kranjskem deželnem zboru.

Slavni zbor! Gospodarskemu odseku izročila se je v poročanje prošnja kranjskega obrtnega društva, katera zadeva urejenje obrtnega dela v prisilni delalnici in v kateri se stavi prošnja:

„Visoki deželni zbor kranjski blagovoli naj zaradi nujnosti sprejem obrtnega dela v deželni prisilni delalnici takoj omejiti, posebno pa naj se odpravi način izdelovanja za upravne stroške.

Prej ko mogoče skliče naj se pa enketa, h kateri naj se povabijo tukajšnji rokodelci in zemljišni posestniki v posvetovanje, s čim bodo pečati prisiljence, da ne bodo vsi zli nasledki tacihi zavodov ostajali edino le na ramenah poštenih rokodelcev.

Usojamo se pa uže sedaj izreči svoje mnenje, da bi bilo intenzivno pečanje prisiljencev s poljedelstvom mnogo bolj v občno korist gotovo pa toliko, kakor je pečanje z rokodelstvom v občno škodo.“

Ker se v občne ne dá tajiti, da je vprašanje, s čim se pečajo prisiljenci, kakošno delo se daje prisiljencem in drugim kaznilcem, gotovo velike važnosti za one obrtniške kroge, ki si imajo svoj živež služiti z delom, z rokami, zato je tudi gospodarski odsek, kolikor bilo je v tem kratkem času in poleg družih nujnih posel mogoče, se prav obširno pečal s to prošnjo, kajti ne dá se tajiti, da je ta konkurenca v škodo tukajšnjim rokodelcem in da je želeli, da bi se prisiljenci pečali, ako je mogoče to v občne, sploh z delom, katero bi malo škode prizadevalo tukajšnjim obrtnikom. V ta namen je bil gospodarski odsek namenjen poleg tega, da izvé od upravnštva prisilne delavnice razmere, s čim se pečajo prisiljenci in kako je delovanje posebno one vrste rokodelcev, katero je po vloženi prošnji na

škodo tukajšnjih rokodelcev. Poleg tega je hotel te razmere poizvedeti tudi iz krogov tukajšnjih rokodelcev, toda čas mu ni dopustil, da bi bil rešil tudi drugo polovico svojega dela in tako je prošnja danes le deloma na drobno pojasnena, namreč samo od strani upravnštva prisilne delavnice.

Upravnštvo prisilne delavnice poslalo je neko oceno oziroma popis razmer v prisilni delalnici, iz katere bom podal kratek posnetek zato, ker je precej zanimiv, ker si prizadeva dokazati tudi nasprotno stran, namreč ono, koliko tukajšnjim ljubljanskim rokodelskim oziroma trgovskim krogom koristi to, da je prisilna delavnica tukaj v bližini Ljubljane in sklicevaje se na instrukcijo svojo trdi vodstvo, da bi ne bilo mogoče ravnati drugače.

Dalje popisuje poročilo, s kakošnim delom se pečajo prisiljenci in koliko z delom one vrste obrtnikov, o katerem govori ravno prošnja tukajšnjega obrtniškega društva.

Posebno gledé tega, koliko koristi dohaja ljubljanskim in obrtniškim krogom, navaja poročilo sledeče: da prisilna delavnica dá zaslužka onim obrtnikom, ki se pečajo s knjigotiskom, na leto okroglih 100 gold.; na dalje dobi dimnikar 90 gold., frizér 100 gold., krznar 35 gold. 90 kr., pilar 59 gold. 97 kr., dalje nožar 13 gold. 5 kr., ključar 33 gld. 54 kr., klepar 37 gld. 86 kr.

Dalje je še dolga vrsta, med katerimi je omenjati posebno onih obrtnikov, kateri priskrbujejo in dajejo živež za prisiljence.

Tu znaša svota za kruh	6291 gold. 25 kr.
za meso	3188 " 1 "
in še dalje za meso	424 " 42 "
za moko se plačuje	1722 " 15 "
za maslo, oziroma špeh	1401 " 12 "
za različno specerijsko blago	3218 " 73 "
za kramarsko blago	904 " 22 "
in še	518 " 67 "
dalje za drugo kramarsko blago še	436 " 70 "
za barvarska dela	114 " 86 "
za železnino itd.	326 " 22 "
potem še pridejo male svote po 19 in 17 gold., dalje 750 gold., steklarju	62 gold. 45 kr.
trgovcu z lesom	863 " 36 "
za usnje se plača tukajšnjim usnarjem	35 " — "
385 gold. 10 kr. in 7035 gold. 25 kr., sukujarju se plača 863 gold. 49 kr., za vino, katero se tudi tukaj nakupuje, 1528 gold. 25 kr., tako, da se pokaže razun onih stvari, katere prodajajo kmetovalci ljubljanske okolice, oziroma ljubljanskega okraja in katere znašajo 1000 gld., skupni znesek za različne rokodelce in trgovce v Ljubljani 31.143 gold. 42 kr.	

To je prvi ugovor upravnštva prisilne delavnice, da, ako morebiti nekaterim vrstam obrtnikov ljubljanskih prizadeva nekoliko škode, je pa dolga vrsta drugih obrtnikov, katerim dá izdatnega zaslužka.

Kar se tiče opravil prisiljencev naših, kaže dotični razkaz upravnštva, da se peča s tkanjem 21 prisiljencev, za Češkota izdeluje škarnicelne 33 prisiljencev, za Czapa škatelce za užgalnice 30, s poljskim delom 40, slamo plete jih 20, držaje za dežnike izdeluje 8 ljudi in s čevljarstvom se peča 32 ljudi, od katerih pa 3 samo popravljajo čevlje za domače potrebe, od ostalih pa je samo 14 takih, ki so res za delo, vsi drugi pa samo deloma pomagajo in niso popolnem izučeni čevljarji. S krojaštvom se peča 26 prisiljencev, med temi ima delo za domače potrebe 5 in le 14 je takih, kateri so popolnem izučeni, katerim se kako delo v roke sme dati. Z mizarstvom se peča 7 prisiljencev, izmed katerih sta 2 taka, da hišne naprave delata in stavbinska mizarstva dela. Nadalje se ih peča 23 s tem, da ple-

tejo mreže, ki se naročajo iz Ogerskega, nadalje imajo v hiši opravila opraviti, ki so ali pisarji, ali kuhajo ali strežejo bolnikom, 20, in dalje je 32 prisiljenecv dečkov, in med temi se polovica peča s krojaštvom, ostali pa s čevljarstvom, kateri je pa težko staviti v vrsto odraščanih učencev, ker se še le učijo. Da se pa taki mladi prisiljenci učijo rokodelstva, to je po pravilih, in ima namen, da se za čas bivanja v prisilni delavnici nauče rokodelstva, katero jim pozneje daje potrebni živež.

(Konec prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

24.

Broek na Holandskem.

Svoj živ dan nisem videl tako čudnega kraja, kakor je Broek na Holandskem, pa ga tudi ni nobenega družega njemu podobnega. Stanovniki so zgolj premožni kapitalisti, ali živé prav samotarsko. Do cela so ločeni od sveta, ter tu v miru uporabljajo izdatne obresti. Dela nimajo prav nobenega razen tega, da pometajo po hiši in okolo hiše, pa muhe pobijajo. Tudi med seboj malo občujejo, vsak živi sam za-se, malokedaj se ta ali oni pokaže na cesti.

Kakor hitro je prišel tujec v Broek, koj se umaknejo domačini v hiše kot polži, zapahnejo vrata, in skrivaje pogledujejo izza snežnobelih gardin, katere zagrinjajo jako čista umita okna. Težava je priti v njihove domove, dovoljujejo edino le najodličnejim tujcem, pa še tem zeló neradi, in to le tedaj, kedar se ni moči več izogniti. Pred nekoliko leti obiskala je jako odlična dama več domov, da je mogla natančneje opazovati stanov lišča teh prečudnih samotarskih ljudi. Pa gleda, v vsaki hiši se je skrivaje plazila strežnica za njo, da je koj obrisala z mokrim prtom stopinje njene. In ta odlična dama ni prišla v navadnem obutalu, nego v lepih svilenih čreveljčkih. Bog ne daj, da bi se prijelo kolikaj tujega prahu po stanovanjih, taki posebneži so ti bogatini.

Vas je zavita okolo basina, ki ga napajata dva vodotoka. Potje so zeló ozki, da ne moreš z vozom skozi, tudi jezdecem so zaprti s koli. Po teh potih se ne smejo voditi ne konji, ne krave, ne ovce, vsaka žival mora iti zdej za hišami, kamor je namenjena. Tlak po potih je vložen z drobno, ozko, višnjevkasto glazovano opeko. Ti kosci so lepo zloženi po raznih uzorcih, in zato je videti tak pot, kot da je prestrt s turškimi sagi. Nobene nesnage ne trpé okolo domov in po potih, vse mora biti čisto in snažno kot v najelegantnejem salonu. Kedar travica požene iz razpok, koj jo čisto porujejo in iztrebijo.

Domovi niso obširni, ali snažni so, toda neokusno pisani kot otročje igrače. Pred vsakim domom je vrtec, zaradi tega stojé domovi močno narazen ter so dovelj svetli. Ali potje so vse eno tako ozki, da morejo komaj trije ljudje poleg iti. Vsak dom ima dvoje vrat; ena zdej, tu hodijo ven in notri, ena spredaj, in le-tá se malokedaj odpró, samo ob večih svečanostih, kedar je krst v hiši, ali svatba ali pogreb. Ta vrata so nekoliko čevljev od tal, toraj prislonijo lestnice, da se more do njih. Ko je pa svečanost pri kraju, koj jih odnesó, da nikdo ne more več v hišo od te strani. Velika vrata so ponos in baharija lastniku, na vso moč so olepotičena, pozlačena, pisano pobojana, in z razno rezljarijo preobložena. Nad vrati se šopiri visoko zbučeno delo

iz pozlačenih in pobojanih figuric, kar vse cika na posestnika hišnega, na opravila njegova in drugo temu tako.

Vrtovi pred domovi so tudi čudni, vsega dobiš na njih, samo ne prirodne lepote. Tu vidiš drevesa vsa pokvečena, krošnja jim je obrezana tako, da je grdo, in deblo je namazano z belo oljnato barvo. Tam ugledaš vsakojake podobe žival in spak živalskih, izrezane iz zelenikovine, razne pisane stebre, piramide in slavnostna vrata iz tisovine. A največ lepoticja je sredi vrta. Na sodu sedí pisano pomalan Hlandec, ali Turek z dolgo in debelo lulo. Drugi imajo mesto soda orjašk cvetličji koš, iz katerega muhasto gleda mal, belo pomalan vrtnar z zlatima rokama in nogama. Steze so vložene z zavojki iz zelenikovine, s pisanimi steklenimi koralami, s školjkami, in s kamenčeki vsakojakih boj. Potnik meni iz prvega, da so veliki, neokusni sagi razgrnjeni po stezah.

Samo v sirotnišnico smo prišli brez ovir. Tudi ondi je bilo čisto in snažno vse, in to je uže prav, čednost in snažnost blagodejna vplivate na male sirote. Platnene plahte so bile prestrte po vseh hodnikih in sobanah. Tudi po pragih je ležalo snežno-belo platno, in na njem mora napraviti potnik tako rekoč preskušnjo. Kdor bi umazal uže ta prt, njemu bi ne dovolili stopiti v sobano, kar pred vrati bi se moral obrniti in oditi.

Ti stanovniki se nosijo še prav po starem, kar je gotovo hvalevredno v tem oziru, da se bode stara nošna ohranila vsaj še nekoliko let.

25.

V gostéh pri poljskem plemiču.

V parhomovskem dvoru so vrata do kraja odprta, gostje za gosti vro v grad. Na prostranem dvorišču stoji vse polno voz, briček, kalamašek in koleseljnov. Po tleh okolo voz sedé služabniki; mlajši šale zbijajo, starejši pa igrajo s položenimi kartami. Vozniki snažijo pred stajami konjsko opravilo, češejo konje in navezujejo smukalnik konec bičev. Po stajah je toliko tujih konj, da so morali domače na gumna postaviti.

V kuhinji mesó sekajo, klobase pekó in pečenko na ražnju vrté. Kuhar je jako snažno opravljen, ima belo platneno kurtko, prepasan je z belim predprtom, in na glavi mu tiči tudi bela čapka. Važno okuša omokovino, glasno zaukazuje in trdo priganja k delu s petero jarmenastim bičem. Podkuharji in kuharčki se kaj živo vrté okolo posla, da jim pot curkoma lije po obrazu. Strežaji tekajo s skledami, porcelan in steklenice zvené na podstavkih, in v jerbasih srebrna priprava namizna.

Mnogo gostov je došlo v Parhomovko. Gospodar Mihael Glembocki, vojski ovruški, sprejel jih je z odkritosrčno ljubeznjivostjo in prijaznostjo. V njegovem domu je vsega obilo, ne manjka ničesa. Razen štirih vasi na Ukrajni ima še mnogo lastin in lesov v žitomirski in ovruški krajini. Na dvoru svojem izdržuje pet sto oroženih kozakov, in pečati z grbom delivskim. Na trgu dubenskem meri na kvarte utrženo zlato za prodano žito in za gozdne plodove, srebro in kufer pa meri na lonce. Njemu se dopadajo sijajni obedi, radosten je na vso moč, kedar more streči gostom na svojem domu po staropoljskem običaju.

Dom je s škodlami pokrit, spredaj ima široko pomolje, ki sloni na zidanih stebrih. Notranji prostori so krasno opravljeni, tla po sobah so vložena z dobovimi deskami, strop je okrasen s prepletki, okrajki in različno štukaturo. Stene po nekaterih sobanah so prevešene s pisanimi sagi, v enih s perzijansko svilo. Po sobanah za pohode odločenih na gosto visé obrazi kraljev poljskih, hetmanov kronskih in litvanskih, atamanov

dar božji in plod truda njegovega. Eni strežniki nalivajo medico, eni višnjevko in eni vino, kar se komu poljubi. Gospa sprejema krasni spól brez razločka na dostojanstvo in na imé, kakor pristuje soprogi poljskega plemiča starodavnega rodú in prevnukinji atamana kóšvega. Krasni spol ima si veliko povedati, vsaka bi rada sama govorila, zaporedoma si segajo v besedo, in če uže ni drugače, vsaj po eno ali dve besedi vrže vmes ta ali ona, in dobro jej je pri srcu. Živo se vrté ti jezički, kot mlinska kolesa, in besede se tako gosto in brzo vsipajo, kakor moka skozi sito.

Nenadoma sta prišla še dva gosta, častnika poljska in pobočnika generala Branického, stotnik konjice Janikovski, in zastavnik Zajonček. Ko so se pozdravili, namigne stotnik gospodarju, da bi stopila malo v stran. „Čestiti gospod, obžalujem, da sem prišel v službenih zadevah v vašo hišo, ali kaj hočem. Raje bi bil prišel sam od sebe, in se poklonil jasni gospodi. Ali vojak sem, in vojak mora slušati in delati, kar in kakor mu načelnik zaukaže. Jasni in blagorodni gospod general želi, da bi gospod komornik Droževski, vaš gost, neutegoma šel v Belocerkev.“

Komornik to začuvši mahoma priskoči ter zarohní: „Grom po dolini, ali sem jaz vojaški hlapec generalov, da mi kar tako zaukazuje? Jaz sem plemič poljski, in na svojem domu sem enak vojvodi. Mili gospod, pustite me na miru.“

„Gospod komornik, jaz imam ukaz, ki ga moram izvršiti. Ne srdite se gospod, pa idite samo.“

„Grom po dolini, kako pa hočete izvršiti ukaz? Ali hočete silo delati poljskemu plemiču?“

„Tudi če ni drugače, saj imam dve četi ulancev.“

Sedaj je jeza prijela gospodarja. „Gospod stotnik, spoštujte moj dom in moje goste. Niti tu pri meni, niti drugje nikjer ne trpim, da bi kdo gazil pravo plemiško. — Hoj, pokličite Bilovusa!“ veli služabnikom. „Vi, gospod stotnik, imate ulance, a jaz imam kozake. Poskusimo, kdo je silnejši, in ko bi mi šlo tudi za glavo, in bi se imetje moje spepelilo, jaz ne trpim, da bi se krivica ali nasilje godilo kateremu koli plemiču, naj si je moj gost ali ni.“

„Grom po dolini, naj vas objamem, gospod Mihael. To je moško!“

Stotnik je molčal. Sedaj je prišel Bilovus, širokopleč junak, v sivih šaravarah, v sivem kontušu, opasan z belim pasom in s sabljo ob bedru.

„Dečko!“ zakliče mu Glembocki — „pri tej priči naj se orožje moji kozaki, polovica peš, polovica jež. Tadi sporoči v Pšeničino, v Lohvin, v Tarhan in v Mihalovko, naj bodo gotovi vsi za orožje sposobni možaki. Kedar bi kje kak ulanec ali kak drug človek se osmelil, napasti jih, ali protiti jim, ubijejo naj ga pri tisti priči! Ali si slišal?“

„Slišal očka, bodi po vaši volji.“

„Gospod Glembocki“, oglaší se Zajonček, „midva nisva prišla borit se, nama so ukazali iti, in šla sva. Saj znate, gospodje, da je ukaz prednikov svet, vzlásti ob vojski.“*)

„Gospod, vojaška suknja bi ne smela spremeniti plemiča poljskega v hajduka. Tudi mi ne maramo bítí vas, pač pa napad odbijati, če bi bilo potreba. Idita z Bogom, od koder sta prišla, nobene žale besede vama ne porečemo. — Ali če hočeta, ostanita pri nas, pogostita se po prijateljski. Prosim toraj, gospoda moja!“

Stotnik se je bil ohladil od prve vzkipelosti. Gospodar, prosiva, da ne zamerite, ker sva nehoté nepo-

koj napravila tu. Rada sprejmeva vašo gostoljubnost. Gospod general vé, da proti vodi se ne more plavati. Sploh pa nama tudi ni izrecno ukazal sile delati. Ko bi tako bilo, morala bi s tožnim srcem sablje nastaviti svojim rojakom. To je pač dolžnost vojakova.“

„Grom po dolini, gospod stotnik, kaj se vam blede? Vojak kot državlján naj goni neprijatelja, ali domačinu naj nikdar ne nastavlja orožja. Vojak najemnik je kaj drugega. Saj ste Poljak, a ne najet Nемеc.“

Stotnik je hotel odgovoriti, ali Glembocki ga je zadržal z roko. „Mirno, mili gospodje. Kdor hoče pokojno živeti, naj malo govori, pa mnogo je in pije. Gospod Štefan, dajte mize pogrniti, mi pa stopimo med tem k krasnemu spolu, da vidimo, kaj dela.“

(Konec prihodnjič.)

Govor poslanca dr. Poklukarja

o peticiji kranjskega obrtnega društva gledé obrtnega delovanja v prisilni delalnici.

v kranjskem deželnem zboru.

(Dalje.)

Nadalje sledi v poročilu nadroben izkaz, koliko se je zaslužilo v zadnjih 3 letih, in to kaže, da je bilo od čevljarstva, krojaštva in mizarstva vsega zaslužka skupaj leta 1883. . . . . 8894 gold. 58 kr.
leta 1884. . . . . 10756 „ 5½ „
leta 1885. . . . . 13061 „ 39 „

Od tega pa odpade na ono vrsto rokodelcev, o katerih je tukaj sploh mogoče govoriti, da delajo kako konkurencu rokodelcem ljubljanskega mesta, in sicer l. 1883. pri čevljarstvu zaslužka, vsega skupaj . . . . . 1087 „ 62 „
in izmed tega je zaslužka mladih korigendov . . . . . 170 „ 80 „
in od tega skupnega zaslužka čevljarskega rokodelstva odpade na tiste zavode, ki imajo namen, podpirati uboštvo v Ljubljani in ubožne učence v čitalnici, v nunskem samostanu in v „Collegium Marianum“ . . . . . 196 „ 57 „
tako, da ostane družega zaslužka samo . . . . . 891 „ 5 „

Leta 1884. se je pri ravno tem rokodelstvu zaslužilo od odraščanih prisiljencev . . . . . 1353 gold. 37 kr.
in od mlajših . . . . . 227 „ 79 „

toraj skupaj . . . . . 1581 gold. 16 kr.
in od tega pa zopet odpade na vrsto onih del, katere sem zgoraj navedel, poprek za reveže . . . . . 224 „ 85 „

tako da ostane zaslužka . . . . . 1356 gold. 31 kr.

Leta 1885. se je zaslužilo po odraščanih čevljarjih . . . . . 1894 „ 48 „
po mladih pa . . . . . 274 „ 72 „

skupaj . . . . . 2169 gold. 20 kr.
od tega zopet odpade, kakor sem zgoraj navedel, za siromaštvo . . . . . 232 „ 26 „

tako da ostane . . . . . 1936 gold. 94 kr

*) To je bilo ob hajdamaški ustaji na Ukrajini.

Pri krojaškem rokodelstvu se zaslužki vrsté v teh 3 letih tako-le: Leta 1883. so zaslužili odraščeni in mladi . . . . . 1349 gold. 79 kr.
in od tega spade na ta zavod in poleg tega za različno obleko za poštne in brzojavne služabnike, za bolnišnico in postreščke v Ljubljani . . . . . 613 „ 18 „

tako je drugoga zaslužka ostalo . . . . . 736 gold. 61 kr.

Leta 1884. je bilo skupnega zaslužka pri krojaštvu . . . . . 1594 „ 55 „
in one vrste dela, za take zavode znašajo med tem . . . . . 477 „ 57 „

tako, da je ostalo . . . . . 1116 gold. 98 kr.

Leta 1885. je bilo skupnega zaslužka . . . . . 1860 „ 33 „
in od tega je spadalo med one vrste dela, katera sem zgoraj omenil . . . . . 589 „ 17 „

ter preostaja drugoga zaslužka . . . . . 1271 gold. 16 kr.

Pri mizarskem rokodelstvu je bilo leta 1883. zaslužka . . . . . 965 gold. 11 kr.
in od tega odpade pri lastnem zavodu prisilne delavnice pri „Collegium Marianum“ in bolnišnici . . . . . 397 „ 93 „

tako, da preostaja . . . . . 567 gold. 18 „

Leta 1884. so sami odraščeni zaslužili . . . . . 1076 „ 78 „
od tega pride na gori omenjene zavode . . . . . 566 „ 22 „

tako, da je ostalo . . . . . 510 gold. 56 „

Leta 1885. je bilo zaslužka . . . . . 1163 „ 38 „
od katerih pride na gori omenjene zavode . . . . . 232 „ 14 „

tako, da preostaja . . . . . 931 gold. 24 kr.

Iz tega razkaza je razvidno, da je čevljarstvo pač ona vrsta zaslužka, katero bi moglo po razmerah, deloma tudi krojaštvo nekoliko škode prizadeti tukajšnjim obrtnikom. Nadalje navaja to poročilo, da tudi od teh rokodelstev, ki so zgoraj navedena, posebno pri krojaštvu in čevljarstvu, pride $\frac{1}{3}$ na one vrste del, katere naročajo deželni uradniki, služabniki pa pazniki v prisilni delavnici. Druga tretjina, posebno pri čevljarstvu in krojaštvu, se naroča za uboge učence večinoma za šolo obiskajočo mladino in za nekatere stranke v Št. Peterskem predmestju in na Poljanah, katera uže skozi desetletja tam naročajo svoja dela. Še le tretja tretjina zaslužka prihaja od poslov in delavcev, ki slučajno tam dela naročajo. V obče pa se izdeluje pri krojaštvu večinoma le otroška obleka, ter se obračajo obleke dorašlih in ne morejo izdelavati modernih oblek za gospode ali dečke, ker izurjenih krojačev nimajo. Temu se je dostavilo, da celó uradniki prisilne delavnice morajo naročati svoje boljše obleke pri boljših obrtnikih v mestu, tako, da se večinoma sme trditi, da to, kar se izdeluje v prisilni delavnici, je v prvi vrsti namenjeno le za prebivalstvo najubožnejše, katero si nikakor ne more plačati dragega oblačila.

Kar se tiče cene, katera se zahteva za izdelovanje različnih izdelkov, čevljev in drugoga oblačila, poročajo se v tem poročilu sledeče: Da se je pri materijalu, to je usnji in drugih potrebah za čevlje, pridalo k lastni ceni še najmanj 15% in da potem pride cena za par možkih štifelet na 5 do 6 gold. tako, da ti čevljarji z onimi na kmetih ne morejo konkurirati in da se je dostikrat zgodilo, da so v prisilni delavnici naročena dela

rajši pustili in jih naročili na kmetih, ker jih doma dobijo ceneje in ker posebno čevljarji v Trnovem in Krakovem in zunaj Ljubljane ceneje delajo, kakor v prisilni delavnici. Ako vse eno ubogo ljudstvo prihaja v prisilno delavnico in tam naroča, kar potrebuje, je vzrok iskati v tem, da je blago dobro in da je delo solidno.

Kar se tiče instrukcije, da ne bom preveč obširno o drugem poročal, posebno ker moj predlog ne bode tak, da bi se ta prošnja konečno rešila, opozarja upravnništvo prisilne delavnice na to, da se glasi §. 17., katerega je sklenil slavni deželni zbor in katerega je potrdila ces. vlada, tako-le (bere:)

„Die Verwaltung hat

- a) für die ununterbrochene angemessene Beschäftigung der Zwangsarbeiter, und
- b) für die grösstmögliche Hebung des Fabrikertragnisses zu sorgen, daher
- c) insbesondere für die Ueberkommung der Privatarbeiten als der einfachsten und wegen deren Verschiedenheit zweckentsprechendsten Beschäftigung für die Zwänglinge unausgesetzt thätig zu sein.“

To je instrukcija za upravnništvo, iz katere je razvidno, da se v delavnici čevljarstvo in krojaštvo ne more opustiti, in da je tudi gledati na primeren visok zaslužek.

(Konec prihodnjič.)

Iz državnega zbora.

Minuli petek sv. Gregorja dan imela je zbornica poslancev na Dunaji jako zanimivo sejo, ker bilo je na dnevnem redu prvo branje predloga baron Scharshmidovega (ž njim vse levice), da naj se vpelje nemščina kot državni jezik, poleg tega pa vredijo pravice družih jezikov v Avstriji.

Akoravno se v prvem branji odločuje samo vprašanje, jeli se predlog izroči odseku v posvetovanje ali ne, in akoravno je bilo uže zdavne gotovo, da se predlog izroči odseku, bil je vendar pretek seje živahen in zanimiv.

Levičarji skušali so se s tem predlogom pred svetom pokazati ko rešitelji države, ker nemščino smatrajo za potrebno vez med različnimi narodi in zato jo hočejo, ne gledé na člen XIX. državnih temeljnih postav, povzdigniti vrh vseh družih jezikov, o tem pa tudi Nemce vrh vseh družih avstrijskih narodov.

Desnica ni bila med seboj edina, kako v prvem branji ravnati s tem predlogom. Ves česki klub, vsi Dalmatini in večina navzočih Slovencev bili so mneja, da je nemški manjšini pri vprašanji, jeli se hočemo odpovedati enakopravnosti, kakor nam je zagotovljena vsaj teoretično v členu XIX. odgovoriti takoj pri prvem branji z odločnem ne.

Drugi del desnice bil je pa mnenja, da je iz političnih ozirrov treba predlog vendar-le v pretres vzeti, se ve da se sme soditi, da bo odločilna večina desnice zato, da se iz predloga odpravi vse, kar bi moglo žaliti ali škodovati druge naše narode.

To mnenje izrekla je tudi vlada.

V obče bila je desnica dogovorjena, da se pri prvem branji ne bo spuščala v meritorično razpravo, temveč samo naglašala svoje stališče in izrekla, zakaj glasuje za ali proti oddaji predloga na poseben odsek.

Izmed levicé govorili so 3 govorniki: predlagatelj Scharschmid, Heilsberg, grof Wurmbbrand, ki je uže svoj čas stavil blizo tak predlog in pa dr. Sturm, ki je govoril samo, k glasovanju. Za predlog so bili dalje

lorbarjevega perja in majarona. Od zelenjave je vzel samo cvetno zelje in špargelj, napravljen v vinu in polit. z rumenjacom. Prišle so tudi močnate jedi na mizo, vse pa je jasno pričalo, da je kuhar Gregor iznajdljiv človek; zato so gospoda pili tudi na njegovo zdravje.

Vsi so bili radostni, ko so ustajali izza mize. Sreča, da je vsak menil, da ga je nekaj preveč potegnil, zato se je čuval prepira. Možaki si še vedno napivajo zdravice z ogerskim vinom, in čaša gre od ust do usti. Domačin vedno poudarja: „Današnji dan je naš, za jutranjega ne vemo, kako bode.“ Dal je poklicati dva teorbanista. Prišla sta dva mladenča v rudečih kurtkah in v črnih, ohlapnih šaravarah. Obličje jima je gladko kot lice dekletovo, rast vitka, in lasje nazaj počesani. Vzdigneta teorbani in zaigrata tropak (kozaški ples). Prsti jima letajo po strunah in skačeta drug v drugega. Vrstoma brenčite teorbani, vrstoma doní kaka divja pesen kozaška. Iz novega pričneta ples in poskakujeta z raztegnjenimi nogami kot žabi. Glembocki veselo tleska ob dlan in kriči: „Dobro, Holub! Dobro, Šelest! Le še!“ Kozaka poskakujeta kot peklenščaka, da jima lije pot carkoma po obrazu, in da treske od tal leté. Gostje se smeja, kajti pri kozaškem plesu skače radost v srce. Glembocki poje na vse grlo, tudi gostje pojó, pesem za pesmijo, in pri vsaki znani vrlo pomagajo gospé in gospodičine, ter zamahujejo z rokami.

Kozaka sta se naposled upehala. Krasni spol se je umaknil v stransko sobano k igri, gospodje pa so stopili v gost kolobar, ter se začeli o lovu razgovarjati. Janez Dluski, na glasu kot spreten lovec, pripoveduje blezo tako-le: „Dve leti je temu, ko sva s kastelničem Pilhovskim lovila v prevalajskem lesu. Še danes pametujem, da je bilo tistega dne po sv. Mihaelu. Psi so zalajali v borovju in kmalo je priteknel ven velik volk, da se ne zlažem, gospodje, velik, kot enoletno tele. Nemudoma smo izpustili pse in ščuvali: huš, huš. Volk je dirjal po planem polju, mi na konjih pa za njim. Jaz sem kričal, da me je uže grlo bolelo: huš, hvatka, huš dolot, ali ne, nobena mrcina ni marala popasti. Naposled je komornikov tigrasti doskoš skočil volku v oči. Ali volk je popadel doskoša, vrgel si ga preko križa, in zdirjal ž njim v šumo. Nič več ga nismo videli. Verujte mi, gospodje, da je bilo prav tako.“

„A kaj to“, oglasil se je hipoma Ignac Strumilo. „Jaz vam hočem povedati nekaj takega, da mi še verjeli ne bodete. En pot so mi odnesli volkovi psička. Jezen sem šel za večera na prežo, nabil puško in tiho sedel. Kar ti pritečeta dva volka, vohata mrhovino, obletavala jo, odskakujeta, a naposled se je vendar lotila. Ja, ne bodi ga len, čakam in čakam, da sta obrnila hrbta proti meni, pomerim, puhnem, in oba sta se zavalila, niti ganila se nista več. Ko smo ju privlekli v kolnico, zakričal je Mikita: „Gospod, nekaj se premikuje v tem zlodeju. Preparamo ga, in kaj smo našli v njem? Mojega psička, zdravega in celega!“

Vsi so zakričali: „Oho, to je pa uže preveč, ta je preveč lovska. Začeli so tudi drugi pripovedovati vsakojake lovske dogodke, ter kričati: „Huš tu, huš ga, ha, hejže ha! Na, tu, tu, na, na, na, paf, ho, ho, ho, ho, ho! Udri ga, udri!“ Eni so lajali kot psi, in eni skakali kot volkovi. Iz prvega so se nekateri jezili, a naposled so vsi smejali.

Glembockova imata rada goste, njima ne veljá znana prislovica, da je gost dober samo tri dni kot riba, ki pa četrti dan uže smrdí. Kar imata v hiši, rada delita s prijatelji, z znanci, sploh z vsakim, kdorkoli v imenu gostoljubja stopi čez njiju prag. Od davnih časov tako dela plemstvo poljsko. Bog ga je obilo blagoslovil z imetjem, toraj tudi srčno rado delí z bližnjim vse, kar

ima. Glembocki se ponaša s tem, da ga okolno plemstvo rado obiskuje. Seljaki njegovi so mirni in zadovoljni, kajti gospodar ljudomilo postopa ž njimi, če tudi včasih kriči in kaznuje, ali vsak pot pravično. On poslušna voljno tožečega, in potrebnemu nikdar ne odbije pomoči. Jude je iztiral iz krčme in ustanovil lastno. Desetino od bučel, roboto in polovico dne je odpustil za vselej. S popi živí v prijaznosti, zato so mu kozaki tudi zvesti ter gotovi skočiti v ogenj na ukaz njegov kedar bodi in na kogar bodi.

Tako nekako se je živelo pri plemiču poljskem na Ukrajini pred 120 leti.

Govor poslanca dr. Poklukarja

o peticiji kranjskega obrtnega društva gledé obrtnega delovanja v prisilni delalnici.

v kranjskem deželnem zboru.

(Konec.)

V obče je tudi naglašeno tukaj, da je poleg tega se začelo od l. 1884. pridevati tudi na kupljenem blagu izrekoma usnji nekoliko dobička, da se je tudi tukaj cena za izdelovanje obrtnijskih izdelkov povežala precej izdatno tako, da bi v obče trdil, da je krojaško in čevljarsko delo, katero je včasih najnižje vrste popolnoma tako drago, ako ne dražje, kakor na kmetih. Če se je zaslužek kljub temu povzdignil, pripisavati je temu to, da se nakupava blago pri najboljših tvrdkah in da se je število prisiljencev pomnožilo, katerim je tudi treba dajati posla po naredbah in instrukciji veljavnih za prisilno delalnico in da vsled tega rastejo tudi dohodki. Pa kakor je ravno v izkazu pokazano, je večina tega zaslužka pri oni vrsti rokodelcev, katera ne prizadeva ljubljanskim obrtnikom nikakoršne konkurence, to je: tkalstvo, pletenje mrež, izdelovanje škatljic za užigalice in pletenje slame. Upravništvo prisilne delalnice sklepa s tem, da pravi, da bi obrtniki morebiti sebi najboljše vstregli, ako bi takrat, kedar so v zadregi s svojim naročenim delom, tudi dali v prisilni delalnici delati. Tako se je izrečno godilo minulo leto gledé mizarских del. Da je veliko dela prevzela delalnica, se ve da izključno le popravila, ker takih del ne marajo meščanski mizarji zato, ker je zamudno, slabo plačano delo in ker ni mogoče zaračunati nikakoršnega materiala.

Gospodarski odsek je tedaj, akoravno prepričan, da so pritožbe v tem obziru morebiti opravičene, da je izdelovanje v prisilni delavnici nekoliko na škodo ljubljanskim obrtnikom, mislil, na vsak način poizvedeti, kako misli drugi del o tem in rajši potem to prošnjo rešiti, kedar bodo zaslišani dotični zastopniki oziroma oni krogi ljubljanskih obrtnikov, katerim bi mogla ta konkurenca škodo prizadjeti. Se ve da ima deželni odbor poleg tega, da se ozira na obrtnijstvo, tudi dolžnost, dajati prisiljencem potrebnega dela, da se izučé v takem rokodelstvu, katero jim živež daje, keder se vrnejo v človeško družbo. Deželni odbor ima pa tudi dolžnost, gojiti gospodarstvo v prisilni delalnici tako, da ni treba za-njo plačevati z drugimi dohodki, ampak da se sama vzdržuje.

In da ima to skrb tudi gledé obrtnikov, je dokazal sklep, katerega smo storili letos pri proračunu za prisilno delalnico v ta namen, da se poslopje razširi, ker se sploh tkalstvo zarad pomanjkanja prostorov ni moglo bolj razširiti in ker je v delavnico došlo dosti prisiljencev, se jim je moralo nakazati za ta čas delo, kakoršno je ravno priročno. Tudi deželni zbor je pripravljen vse sto-

riti, kar je mogoče, da bi se škoda odvrnila od ljubljanskih obrtnikov, ne pa, da bi se zgrešil namen, oziroma, da bi se gledé obstanka prisilne delavnice večje zapreke stavile.

Vsled tega stavi gospodarski odsek sledeči predlog: „Slavni deželni zbor naj sklene: Prošnja kranjskega obrtniškega društva za urejenje obrtnega dela v prisilni delavnici odstopi se deželnemu odboru z naročilom, da zasliši veljavne pritožbe onih obrtniških krogov ljubljanskih, kateri tožijo zoper konkurenco prisilne delavnice in potem on ukrene oziroma v prihodnjem zasedanji deželnemu zboru stavi predloge, da se prošnja obrtnikov usliši v kolikor bi bila utemeljena in ne v nasprotju z namenom in načeli vzdržavanja prisilne delavnice.“

Slavni zbor! Ako bi se jaz zdaj spuščal v vse navedenosti, katere je deloma sprožil gospod predgovornik, bi bilo gotovo prezgodaj, in s tem bi deloma moral ponavljati to, kar je sprožil gospod predgovornik. V take navedenosti spuščati se, bo nalog deželnega odbora tedaj, ko bode zaslišal dotične prizadete kroge, ko bode šlo za razširjenje prisilne delavnice.

Samo zoper ono trditev, katero je izrekel gospod predgovornik, namreč, da je bila ta prošnja več ko mesec dni v rokah gospodarskega odseka in da bi bilo mogoče tudi zaslišati dotične kroge, se moram obrniti. Na to moram odgovarjati, da je prvič od tistega dne meseca decembra, ko se je prošnja izročila do današnjega dneva, bilo vmes pretrganje zborovanja, v katerem ni bilo mogoče sklicati prizadetih obrtnikov in vseh teh toliko obširnih in važnih predmetov izdelati. Mi smo imeli v gospodarskem odseku vsak dan, razun nedelje, kolikor je bilo mogoče poleg drugih odsekov, poleg finančnega odseka, nepretrgano svoje posvetovanje in nepretrgane seje.

Da tudi tedaj, ko bi bili zaslišali te obrtnike, ne bi bilo mogoče konečno rešiti tega vprašanja, ker tudi po dovršenih vseh poizvedbah prevdariti je, jeli mi nočemo preustrojiti dotične instrukcije prisilne delavnice. Eno pa bode zmirom ostalo, kateremu se ne bomo nikdar odtegnili, da dela prisiljenec ravno tista dela, katera zna, in da bomo imeli dolžnost, mlade prisiljence izurjevati v takih strokah, katere bodo zagotovile njim v prihodnjič živež med drugimi ljudmi.

Vse želje pa, katere je deloma navel gospod predgovornik, bode imel priliko pretresovati deželni odbor, ki se bode pečal s tem vprašanjem in prihodnje leto bode prilika, na drobno razgovarjati se. Do zdaj pa ni mogoče boljšega nasveta in tudi obrtniški krogi bi ne mogli ugodnejšega predloga staviti, kakor ga je stavil gospodarski odsek, ne da bi bil preziral pri tem nazore, katere je imel pred očmi morebiti predgovornik, ko je skoraj brezpogojno pritrjeval pritožbi.

Toraj priporočam, da se predlog gospodarskega odseka sprejme. (Potem obvelja odsekov predlog.)

Potem naznanil je predsednik dr. Smolka, da so se v splošni razpravi k besedi oglasili sledeči poslanci, in to proti: vitez Eigner, dr. Halwich, baron Pirquet, dr. Menger, Pacher, dr. Pickert, dr. Tomaščuk, dr. Russ, dr. pl. Derschatta. Wrabetz, dr. Fuss, dr. Ausserer, dr. Heilsberg, dr. Wenzlitzke, dr. Krauss, Steiner, Pauer, Prade, dr. Pollak Oton, dr. Knotz, Bendel, vitez Carneri, Křepek, Schwab, dr. Wegscheider, Pernerstorfer, dr. Sturm, Mischelwitzer, dr. Njtsche, dr. Weitlof, Siegmund, Tausche, vitez Proskovec, baron Moscon, Schier, dr. Kindermann, Auspitz, Siegl, vit. Schönerer, dr. Roser, dr. Herbst; — za so se oglasili: Raič, dr. Lorenzoni, Vošnjak, grof Dzieduszycki, Zehetmayer, dr. vitez Madejski, dr. Mikiška, Skopalik, Ozarkievicz, Mochnacki, Tonner, Rogl, knez Czartoriski. pl. Siengalevič, Weber Fr. Žaček, dr. pl. Bertolini, baron Malfati, don Gentilini, dr. Bazzanella, knez Alojzij Lichtenstein, Wurm, grof Brandis, baron Ciani, dr. Czerkawski.

Oglašeni je tedaj govornikov proti 41, za 25.

Prvi govoril je bivši gornje-avstrijski deželni glavar Eigner z malimi besedami rečeno: britke solze točeč, da so mihuli sladki in lepi časi vladanja liberalnih levčarjev.

Kot prvi govornik za budget govoril je slovenski poslanec Raič, ki je v obširnem govoru povdarjal, da tudi sedajna vlada vkljub obljub in zagotovil Slovincem še ni dala narodne enakopravnosti. Govornik navedel je dolgo vrsto slučajev, iz katerih je razvidno, da na Štajerskem uradniki različnih vrst, ali niso slovenščine zmožni, ako pa tudi umejo slovenski, se venderle povsod in pri vsaki priliki protivijo dejanski izvršitvi narodne enakopravnosti; koncem svojega govora izrekel je govornik sledeče zahteve:

1. Popolno izvršitev zgoraj navedene resolucije, zadevajoče učni jezik na gimnazijah in učiteljskih v slovenskih pokrajinah.

2. Slovenščina kot materni jezik učencev podučuje se na gimnazijah po predpisih osnovnega načrta z leta 1849 str. 145, kjer je brati: „Za slučaj, ko je materni jezik učencev slovanski, je v I. in II. razredu na slovanski poduk obrniti 4 ure, v III. in IV. razredu po 3 ure, na višji gimnaziji I. razreda 2, v II., III. in IV. pa 3 ure.“

3. V ljudskih šolah slovenskih pokrajin ima slovenščina veljati kot učni jezik v vseh razredih.

4. Nadzorništvo humanističnih predmetov na spodnještajerskih srednjih šolah izročiti je strokovnjaku, ki je zmožen slovenščine; za slovenske ljudske šole je tudi imenovati nadzornik slovenščine zmožen, h kateremu more zaupanje imeti tudi slovensko ljudstvo; dalje

5. Slovensko uradovanje v slovenskih pokrajinah, in pa razpis in novo nameščenje vsih dosedaj protipostavno brez razpisa oddanih učiteljskih mest.

(Konec prihodnjič.)

Iz državnega zbora.

Prvi dan budgetne razprave.

Na sv. Jožefa dan (minuli petek) pričela se je v državnem zboru letošnja budgetna razprava. Akoravno je sedanji državni zbor že pri adresni razpravi v tem zasedanji pred malo meseci imel priliko za veliko politično borbo; vendar se je zopet sedaj oglasila dolga vrsta govornikov.

Pred vsem izrekel je glavni poročevalec dr. Matuš par besedi s predlogom, da naj zbornica prestopi v posvetovanje budgetnega predloga.

Mnogovrstne novice.

* Lažnjivi prerok. Kakor „Grazer Volkszeitung“ piše, beračil je pretekle tedne nek potepuh po Gorenještajerskem in je očitno z namenom, da bi mu lahkoverni ljudje obilnejših darov dajali prerokoval grozovitne reči, konec sveta za minulo soboto 20. dan marca. Kvasil je, da bo po izreku „Sibile“ mraz trajal do dne 20. marca, ta dan pa bo naenkrat postalo toplo. Gorkota bo ta dan bolj in bolj rastla, ob 9. uri bo uže nestrpljiva vročina tako, da se bodo posušili vsi gozdi. Opoludne bo uže voda vrela v potokih in rekah in proti večeru bo zgorel ves svet z velikim plemenom.